

Dr. Gökhan TERZİ
Ticaret Başmüfettişİ

VERGİNİN YASALLIĞI İLKESİ İŞİĞİNDA
DIŞ TİCARETE KONU
VERGİLER VE DİĞER MALİ
YÜKÜMLÜLÜKLER

onikilevha
TİCARET SİCİSİ NO: 27110000000000000000

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm DIŞ TİCARET, GÜMRÜK VE VERGİLENDİRMEYE İLİŞKİN GENEL ESASLAR

I. Genel Açıklama	5
II. Dış Ticaret ve Gümrük	7
A. Dış Ticaret ve Gümrük Kavramları.....	7
1. Dış Ticaret.....	7
2. Gümrük.....	12
B. Dış Ticaret ve Gümrükte Kurumsal Yapı.....	14
C. Mali Yükümlülüklerin Adlandırılması	15
III. Dış Ticaret ve Gümrük Politikası	18
A. Genel Açıklama	18
B. Dış Ticaret ve Gümrük Politikasının Amaçları.....	19
1. Hazineye Gelir Sağlamak.....	19
2. Ekonomik Kalkınma	20
3. Ekonominin Liberalleştirilmesi	21
4. Ödemeler Bilançosu Dengesizliklerini Gidermek	21
5. Yerli Endüstrileri Dış Rekabetten Korumak.....	22
6. Piyasa Aksaklıklarını Gidermek.....	23

7. İç Ekonomik İstikrarı Sağlamak	23
8. Dış Piyasalarda Monopol Gücünden Yararlanmak	24
9. Sosyal Sınıfları ve Toplum Sağlığını Korumak	24
10. Siyasal Hedefleri Gerçekleştirmek	25
11. Otarşi	26
C. Dış Ticaret ve Gümrük Politikasının Araçları	27
1. Tarife Araçları (Gümrük Vergileri)	27
2. Tarife Dışı Araçlar (Ticaret Politikası Önlemleri)	28
a. Gözetim Uygulaması	29
b. Kota (Miktar/Değer Kısıtlaması)	30
c. Tarife Kontenjanı (Tarife Kotası)	31
d. Korunma Önlemleri	32
e. Döviz Kontrolü	32
f. Çoklu Kur Uygulaması	33
g. İthalat ve İhracat Yasakları	34
h. Görünmez Engeller	35
i. Gönüllü İhracat Kısıtlamaları	36
3. İhracat Teşvikleri	37
4. Bağlı Ticaret	38
IV. Dış Ticaret ve Gümrükle İlgili Kavramlar ve İşlem Süreci	39
A. Genel Açıklama	39
B. Türkiye Gümrük Bölgesi	39
C. Eşya	41
D. Gümrük Statüsü	42
1. Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya	42
2. Serbest Dolaşımda Bulunmayan Eşya	44
E. Gümrük Yükümlülüğü ve Yükümlü	45
F. Gümrükçe Onaylanmış Bir İşlem veya Kullanım	49
1. Eşyanın Gümrük Rejimine Tabi Tutulması	49
a. Transit Rejimi	50

b. Gümrük Antrepo Rejimi	51
c. Serbest Dolaşıma Giriş (İthalat) Rejimi.....	53
d. Geçici İthalat Rejimi.....	54
e. Dâhilde İşleme Rejimi	55
f. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi	57
g. İhracat Rejimi	58
h. Hariçte İşleme Rejimi	60
2. Eşyanın Serbest Bölgeye Girmesi	61
3. Eşyanın Yeniden İhracı	63
4. Eşyanın İmhası	63
5. Eşyanın Gümrüğe Terk Edilmesi.....	64
G. Gümrük Beyanı	65
1. Yazılı Beyan	66
a. Normal Usulde Beyan.....	66
b. Basitleştirilmiş Usulde Beyan	66
c. Beyanname Yerine Kullanılan Belgeler ile Beyan.....	68
2. Bilgisayar Veri İşleme Tekniği Yoluyla Beyan.....	69
3. Sözlü Beyan.....	70
4. Tasarruf Yoluyla Beyan	72
H. Beyan Sahibi	73
I. Beyanın Kontrolü.....	75
J. Gümrük İşlemlerinin Bitirilmesi ve Eşyanın Teslimi	77
V. Dış Ticaret ve Gümrükte Vergilendirmeyi Etkileyen Faktörler	78
A. Genel Açıklama	78
B. Kıymet.....	78
C. Tarife.....	85
D. Menşe	89
E. Miktar/Ağırlık.....	91
VI. Dış Ticaret ve Gümrükte Vergilendirme Süreci	92
A. Genel Açıklama	92

B. Tarh.....	96
1. Matrahı Yüklünün Belirlemesi (Beyana Dayalı Tarh)	99
2. Matrahı İdarenin Belirlemesi.....	104
a. İkmalen Vergi Tarhı	105
b. Re'sen Vergi Tarhı	108
c. İdarece Vergi Tarhı.....	110
C. Tebliğ.....	111
D. Tahakkuk	116
E. Tahsil	119
VII. Dış Ticaret ve Gümrükte Vergilendirme Sistemi	121
A. Genel Açıklama	121
B. İthalat İşlemi ve Vergilendirme	122
C. İhracat İşlemi ve Vergilendirme	124
D. Diğer Dış Ticaret İşlemleri ve Vergilendirme.....	127
1. Geçici İthalat Rejiminde Vergilendirme	128
2. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejiminde Vergilendirme	129
3. Hariçte İşleme Rejiminde Vergilendirme	130
a. Geçici İhracat.....	130
b. Yeniden İthalat.....	131
c. Tamir Amacıyla Geçici İhracat.....	132
i. Bedelsiz Tamirat.....	132
ii. Bedelli Tamirat	132
d. Önceden İthalat.....	133

İkinci Bölüm

VERGİNİN YASALLIĞI İLKESİ VE DIŞ TİCARETTE UYGULANMASI

I. Genel Açıklama	135
II. Anayasal Mali Yükümlülükler.....	140

A. Genel Açıklama	140
B. Vergi.....	141
C. Resim.....	145
D. Harç	149
E. Benzeri Mali Yükümlülük.....	151
1. Parafiskal Yükümlülük.....	159
2. Fon	160
3. Harcamalara Katılma Payı.....	162
F. Ek Mali Yükümlülük.....	164
III. Vergilendirme İlkeleri	169
A. Genel Açıklama	169
B. Vergilendirme İlkelerinin Tarihsel Gelişimi	170
C. Genel Olarak Vergilendirme İlkeleri.....	171
IV. Anayasal Vergilendirme İlkeleri	175
A. Genel Açıklama	175
B. Verginin Genelliği	176
C. Verginin Kamu Giderlerini Karşılamaya Özgülenmesi.....	178
D. Verginin Mali Güç ile Orantılı Olması.....	179
E. Verginin Adaletli ve Dengeli Dağılımı	181
F. Verginin Yasallığı.....	184
V. Verginin Yasallığı İlkesinin Gelişimi, Kapsamı ve İstisnaları.....	185
A. Verginin Yasallığı İlkesinin Tarihsel Gelişimi	185
B. Verginin Yasallığı İlkesinin Kapsamı	188
1. Vergi, Resim, Harç ve Benzeri Mali Yükümlülükler	188
2. Ek Mali Yükümlülükler	189
C. Verginin Yasallığı İlkesinin İçeriği.....	189
D. Verginin Yasallığı İlkesinin İstisnaları	190
1. Cumhurbaşkanı'nın Değişiklik Yapmak Yetkisi.....	191
2. Cumhurbaşkanı'nca Olağanüstü Halde Vergilendirme	194
3. Cumhurbaşkanı'nca Ek Mali Yükümlülüklerde Vergilendirme..	195

4. Uluslararası Anlaşmalar ve Ekonomik Birleşmeler	199
5. Uzlaşma.....	202
VI. Ek Mali Yükümlülükler Açısından Verginin Yasallığı İlkesi.....	204
A. Anayasa'nın 167/2. Maddesine İlişkin Yasama Süreci	204
B. Anayasa'nın 167/2. Maddesine İlişkin Yargı Süreci.....	205
1. AYM Kararlarının Ekonomik Gerekçeleri	206
2. AYM Kararlarının Hukuki Gerekçeleri.....	209
a. 73 ve 167/2. Maddeler Bakımından Gerekçeler	209
b. 7. Madde Bakımından Gerekçeler	212
c. 161 ve 163. Maddeler Bakımından Gerekçeler.....	214
d. AYM Kararlarının Hukuki Değerlendirmesi	216

Üçüncü Bölüm

VERGİNİN YASALLIĞI İLKESİ İŞİĞİNDA DIŞ TİCARETE KONU VERGİLER VE DİĞER MALİ YÜKÜMLÜLÜKLER

I. Genel Açıklama	225
II. Vergiler ve Diğer Mali Yükümlülükler ile Vergi Sistemi	226
III. Vergiler ve Diğer Mali Yükümlülükler ile Bütçe Gelirleri	228
IV. Vergiler ve Diğer Mali Yükümlülüklerle İlişkin Ortak Hükümler	233
A. Vergiyi Doğuran Olay	233
1. Olağan Koşullarda Vergiyi Doğuran Olay	233
2. Olağandışı Koşullarda Vergiyi Doğuran Olay.....	235
B. Yükümlü.....	237
C. Muafiyet ve İstisna.....	239
V. Vergiler ve Diğer Mali Yükümlülüklerin Sınıflandırılması.....	241
A. Genel Açıklama	241
B. Vergiler ve Diğer Mali Yükümlülüklerin Sınıflandırılması.....	242
1. Gümrük Vergisi	242

a.	Genel Açıklama	242
b.	Gümrük Vergisinin Konusu.....	247
c.	Gümrük Vergisinin Matrahı.....	247
d.	Gümrük Vergisinin Oranı	248
e.	Gümrük Vergisinde Muafiyet ve İstisna	254
f.	Gümrük Vergisinde Yasallık İlkesi.....	260
2.	İlave Gümrük Vergisi.....	261
a.	Genel Açıklama	261
b.	İlave Gümrük Vergisinin Konusu	262
c.	İlave Gümrük Vergisinin Matrahı	262
d.	İlave Gümrük Vergisinin Oranı.....	263
e.	İlave Gümrük Vergisinde Muafiyet ve İstisna	263
f.	İlave Gümrük Vergisinde Yasallık İlkesi	265
3.	Katma Değer Vergisi.....	271
a.	Genel Açıklama	271
b.	İthalatta KDV'nin Konusu	274
c.	İthalatta KDV'nin Matrahı	276
d.	İthalatta KDV'nin Oranı.....	276
e.	İthalatta KDV'de Muafiyet ve İstisna	277
f.	İthalatta KDV'de Yasallık İlkesi.....	278
4.	Özel Tüketim Vergisi.....	279
a.	Genel Açıklama	279
b.	İthalatta ÖTV'nin Konusu	281
c.	İthalatta ÖTV'nin Matrahı.....	283
d.	İthalatta ÖTV'nin Oranı.....	284
e.	İthalatta ÖTV'de Muafiyet ve İstisna.....	284
f.	İthalatta ÖTV'de Yasallık İlkesi.....	286
5.	Dampinge Karşı Vergi	289
a.	Genel Açıklama	289
b.	Dampinge Karşı Verginin Konusu.....	292

c.	Dampinge Karşı Verginin Matrahı.....	292
d.	Dampinge Karşı Verginin Oranı	292
e.	Dampinge Karşı Vergide Muafiyet ve İstisna	292
f.	Dampinge Karşı Vergide Yasallık İlkesi	293
6.	Sübvansiyona Karşı Telafi Edici Vergi	293
a.	Genel Açıklama	293
b.	Telafi Edici Verginin Konusu.....	297
c.	Telafi Edici Verginin Matrahı.....	297
d.	Telafi Edici Verginin Oranı	297
e.	Telafi Edici Vergide Muafiyet ve İstisna	298
f.	Telafi Edici Vergide Yasallık İlkesi	298
7.	Dâhilde İşleme Rejimi Kapsamı Telafi Edici Vergi	298
a.	Genel Açıklama	298
b.	Telafi Edici Verginin Konusu.....	300
c.	Telafi Edici Verginin Matrahı.....	301
d.	Telafi Edici Verginin Oranı	301
e.	Telafi Edici Vergide Muafiyet ve İstisna	302
f.	Telafi Edici Vergide Yasallık İlkesi	302
8.	Tek ve Maktu Vergi.....	303
a.	Genel Açıklama	303
b.	Tek ve Maktu Verginin Konusu.....	303
i.	Ticari Mahiyette Olmayan Vergiye Tabi Eşya.....	303
ii.	Sınır Ticaretine Tabi Eşya	304
iii.	Standart Depo Limitlerini Aşan Eşya	305
c.	Tek ve Maktu Verginin Matrahı	305
d.	Tek ve Maktu Verginin Oranı	305
i.	Ticari Mahiyette Olmayan Vergiye Tabi Eşya.....	305
ii.	Sınır Ticaretine Tabi Eşya	306
iii.	Standart Depo Limitlerini Aşan Eşya	307
e.	Tek ve Maktu Vergide Muafiyet ve İstisna	307

i.	Ticari Mahiyette Olmayan Vergiye Tabi Eşya.....	307
ii.	Sınır Ticaretine Tabi Eşya	308
iii.	Standart Depo Limitlerini Aşan Eşya	308
f.	Tek ve Maktu Vergide Yasallık İlkesi	309
9.	Damga Vergisi.....	310
a.	Genel Açıklama	310
b.	Dış Ticarete Damga Vergisinin Konusu.....	310
c.	Dış Ticarete Damga Vergisinin Matrahı.....	311
d.	Dış Ticarete Damga Vergisinin Oranı	311
e.	Dış Ticarete Damga Vergisinde Muafiyet ve İstisna	312
f.	Dış Ticarete Damga Vergisinde Yasallık İlkesi.....	313
10.	Ek Mali Yükümlülük.....	314
a.	Genel Açıklama	314
b.	Korunma Önlemi Olarak Ek Mali Yükümlülük.....	315
i.	Konusu.....	315
ii.	Matrahı.....	316
iii.	Oranı.....	316
iv.	Muafiyet ve İstisna.....	316
c.	İşlenmiş Tarım Ürünlerinde Ek Mali Yükümlülük.....	316
i.	Konusu.....	316
ii.	Matrahı.....	317
iii.	Oranı.....	317
iv.	Muafiyet ve İstisna	318
d.	Ek Mali Yükümlülükte Yasallık İlkesi	318
11.	Toplu Konut Fonu	318
a.	Genel Açıklama	318
b.	İthalatta Toplu Konut Fonunun Konusu	319
c.	İthalatta Toplu Konut Fonunun Matrahı	320
d.	İthalatta Toplu Konut Fonunun Oranı	320
e.	İthalatta Toplu Konut Fonunda Muafiyet ve İstisna	321

f. İthalatta Toplu Konut Fonunda Yasallık İlkesi.....	321
12. Tütün Fonu	322
a. Genel Açıklama	322
b. Tütün Fonunun Konusu.....	323
c. Tütün Fonunun Matrahı.....	323
d. Tütün Fonunun Oranı	324
e. Tütün Fonunda Muafiyet ve İstisna	324
f. Tütün Fonunda Yasallık İlkesi	325
13. Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu	326
a. Genel Açıklama	326
b. DFİF'in Konusu	327
c. DFİF'in Matrahı.....	327
d. DFİF'in Oranı.....	328
e. DFİF'te Muafiyet ve İstisna	328
f. DFİF'te Yasallık İlkesi	329
14. Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu	329
a. Genel Açıklama	329
b. İthalatta KKDF'nin Konusu.....	331
c. İthalatta KKDF'nin Matrahı	332
d. İthalatta KKDF'nin Oranı	332
e. İthalatta KKDF'de Muafiyet ve İstisna	333
f. İthalatta KKDF'de Yasallık İlkesi	335
15. Kültür Fonu (Kesinti).....	337
a. Genel Açıklama	337
b. İthalatta Kültür Fonunun Konusu	339
c. İthalatta Kültür Fonunun Matrahı.....	339
d. İthalatta Kültür Fonunun Oranı.....	339
e. İthalatta Kültür Fonunda Muafiyet ve İstisna.....	340
f. İthalatta Kültür Fonunda Yasallık İlkesi	340
16. Çevre Katkı Payı.....	340

a. Genel Açıklama	340
b. İthalatta Çevre Katkı Payının Konusu	341
c. İthalatta Çevre Katkı Payının Matrahı	342
d. İthalatta Çevre Katkı Payının Oranı	342
e. İthalatta Çevre Katkı Payında Muafiyet ve İstisna.....	342
f. İthalatta Çevre Katkı Payında Yasallık İlkesi	342
17. Bandrol Ücreti	343
a. Genel Açıklama	343
b. İthalatta Bandrol Ücretinin Konusu	343
c. İthalatta Bandrol Ücretinin Matrahı.....	344
d. İthalatta Bandrol Ücretinin Oranı.....	344
i. Ticari İthalat Kapsamında Oranı	344
ii. Ticari İthalat Maksadı Dışında Oranı	347
e. İthalatta Bandrol Ücretinde Muafiyet ve İstisna	349
f. İthalatta Bandrol Ücretinde Yasallık İlkesi	349
SONUÇ	351
KAYNAKLAR	363
EKLER	385